

Noms en una llista

Casilda Sagarruy Sagarruy, regidora a l'Ajuntament de Girona el 26 de novembre del 1937

Text > GEMMA BUSQUETS ROS

Fotos > ARXIU D'ASSUMPCIÓ VILA

La fotografia turística del riu Agot recorrent Castres, al departament del Tarn, al Languedoc, amb edificis a banda i banda pintats de colors terrosos on treballaven els artesans medievals, té una retirada amb la postal de les cases de l'Onyar en una Girona que sempre s'hi emmiralla. Potser aquesta imatge, senyal d'identitat que agermana en certa manera les dues localitats, va su-

avitzar l'exili a Casilda Sagarruy Sagarruy. O, al contrari, potser l'hi va fer més dolorós, amb un record diari i constant de la ciutat de la qual va ser regidora a final de l'any 1937 i de la qual es va veure obligada a marxar. Nascuda a Sarrià de Ter el 1908, era la petita dels sis fills que van tenir el matrimoni format pels cosins Josep Sagarruy Vidal i Basília Sagarruy Benach. L'any 2022, quan en feia vint-i-dos que Casilda Sagarruy havia

mort, la sarrianenca Assumpció Vila, en un afany personal per visibilitzar el relat vital de qui va passar de puntetes per la política municipal gironina en els anys més convulsos mitjançant arxius, padrons, registres, actes municipals i la memòria familiar, va localitzar al cementiri de Saint Roch, a Castres mateix, la tomba de marbre, en mal estat, de la Casilda Sagarruy i l'Emili Ros. «Perquè el polític era ell», el marit, deia la Casilda Sagarruy, segons recull Assumpció Vila en la seva recerca.

El divendres 26 de novembre del 1937, a les sis de la tarda, va començar el ple municipal en el qual Casilda Sagarruy va ocupar, en representació de la CNT, la vacant que hi havia deixat Lluís Trias. En aquest ple es van aprovar els pressupostos municipals. En els plens de l'Ajuntament de Girona en els quals va assistir durant la guerra, no alçava la mà, però hi era present. Ho certifica la seva signatura amb una lletra rudimentària, pròpia de qui ha hagut de deixar l'escola massa d'hora. Era la més petita d'una família nombrosa i amb tretze anys ja treballava a la fàbrica L'Aurora de Pedret. Quan L'Aurora va entrar en crisi, Casilda Sagarruy va trobar feina d'obra a la fàbrica del pla del Mercadal de Girona: a la Grober. Era l'any 1930. Tres anys més tard, el 19 d'agost del 1903, es va casar amb Emili Ros Vilar (1907-1976), un any més gran que ella. El matrimoni es va instal·lar al número 24 del carrer de les Hortes. Segons el padró de l'any 1936, Emili Ros era picapedrer.

>> Casilda Sagarruy amb Emili Ros, amb qui es va casar el 19 d'agost del 1903.

En el butlletí de la CNT a Girona del 21 de novembre del 1937 es recull que Casilda Sagarruy havia donat cinc pessetes en la subscripció oberta per comprar roba d'abrigar destinada als soldats de l'Exèrcit Popular. La crida a la solidaritat, en la publicació de la CNT gironina, es feia recordant que era «la millor manera d'honorar a *nuestro gran Durruti*, en aquests crus dies d'hivern». També hi havia les donacions dels companys de la confederació a les indústries de Palafrugell. De tota la llista de militants cenetistes, Casilda Sagarruy era l'única dona. El seu nom apareixeria en més llistes publicades per la premsa republicana durant el 1938, perquè va contribuir amb deu pessetes més a l'ajut dels combatents. «Casilda Sagarruy és una dona de caràcter i, com tots els treballadors de la seva generació, no ha tingut gaire oportunitat per estudiar, però sí que és una persona amb criteri», recorda Assumpció Vila. Va assistir a tots els plens fins que, amb la partida de l'alcalde Pere Cerero, el 25 de gener del 1939, i amb la guerra ja perduda, també va emprendre el camí cap a l'Estat francès. Ni a l'arxiu de la CNT ni a l'arxiu de Migdia-Pirineus tenen informació del pas del matrimoni per cap camp del Rosselló. Sense el seu testimoni es fa impossible verificar la destinació dels republicans un cop travessaven la frontera, i és una dada que posa al descobert, gairebé cent anys després, una fotografia incomprensiblement incompleta de l'exili republicà. El matrimoni Sagarruy Ros va fugir a França amb un nebot, Josep Bosch Sagarruy, que era militant anarquista. A Castres, l'Emili va treballar de picapedrer i la Casilda, feinejant en cases.

Casilda Sagarruy i Emili Ros són dos noms de la nombrosa llista d'exiliats provinents del món obrer. De les fotografies turísticament belles de la ciutat d'acollida que evoquen el paisatge familiar de la Girona de la qual van haver de marxar perquè els seus noms i les seves signatures —tremoloses, insegures, de qui no té el llapis com a eina de feina per guanyar-se el jornal— sortien en les actes dels plens, en papers oficials. De les postals del paisatge que menteixen a les fotografies que sempre diuen la veritat: en blanc i negre, dos joves, acabats de comprometre's, de casar-se o d'enamorar-se, posen per al retratista. Tenen tota una vida il·lusionant al davant, que sempre sol passar massa aviat.

>> Casilda Sagarruy amb Emili Ros.

>> Casilda Sagarruy i Emili Ros a tocar del riu Onyar, a Girona.